

Not 30

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 22 juni 2023 följande dom (mål nr 7044-22).

Bakgrund

1. En arbetsgivare som lämnar ersättning till sina anställda i form av andra slags tillgångar än pengar ska som utgångspunkt beskattas som om tillgångarna har avyttrats till marknadspris. Huvudfrågan i det här målet är om leverans av aktier till anställda enligt ett visst förfarande som sker inom ramen för ett personaloptionsprogram ska leda till att arbetsgivaren beskattas.

2. VivoLogica AB, vars aktier inte är föremål för handel på en reglerad marknad, har inrättat ett personaloptionsprogram. Optionerna ger de anställda rätt att efter en intjänandetid förvärva aktier i bolaget. Enligt en särskild reglering ska de anställda inte förmånsbeskattas på grund av förvärven. Bolaget överväger två olika alternativ för att leverera aktierna när optionerna utnyttjas. För att få klarhet i beskattningskonsekvenserna av de båda alternativen ansökte bolaget om förhandsbesked. Av ansökan framgår följande.

3. Leveransen av aktier kommer att ske antingen genom överlåtelse av teckningsoptioner utan ersättning som omedelbart utnyttjas för förvärv av aktier (teckningsoptionsalternativet) eller genom riktade nyemissioner (nyemissionsalternativet). Bolaget vill i första hand använda teckningsoptionsalternativet, främst eftersom nyemissionsalternativet kräver beslut av bolagsstämman och det inte går att säkerställa att stämman i framtiden kommer att besluta om leverans av aktierna.

4. För att säkra leveransen enligt teckningsoptionsalternativet har bolaget emitterat teckningsoptioner som har tecknats av bolaget självt. Vid utnyttjandet av personaloptionerna ska den anställde fylla i en anmälningsedel. Den anställde ger därigenom fullmakt till en av bolaget utsedd person att, i den anställdes namn och för dennes räkning, teckna aktier i bolaget med utnyttjande av teckningsoptioner som överläts till den anställde utan ersättning. Den anställde har inte rätt att använda teckningsoptionerna på något annat sätt eller för något annat ändamål. Bolaget ville veta om överföringen av teckningsoptionerna medför att bolaget ska ta upp marknadsvärdet av dessa som en skattepliktig inkomst (fråga 1).

5. Om bolaget väljer att leverera aktierna till de anställda enligt nyemissionsalternativet avser bolaget att låta de egna teckningsoptionerna löpa ut utan att utnyttjas. Alternativt kommer de att makuleras. Bolaget frågade om en underlåtenhet att utnyttja teckningsoptionerna kommer att leda till att bolaget uttagsbeskattas (fråga 2).

6. Skatterättsnämnden fann att en överföring av teckningsoptionerna till optionsinnehavarna inte innebär att bolaget ska ta upp en inkomst till beskattning samt att uttagsbeskattning inte ska ske om teckningsoptionerna förfaller och därmed inte utnyttjas för att teckna aktier.

Yrkanden m.m.

7. Skatteverket yrkar att svaret på fråga 1 ska ändras till att bolaget ska beskattas som om teckningsoptionerna avyttrats mot marknadsmässig ersättning samt att svaret på fråga 2 ska fastställas.

8. *VivoLogica AB* anser att förhandsbeskedet ska fastställas.

Skälen för avgörandet

Frågorna i målet

9. Frågorna i målet är om ett bolag ska beskattas dels om det för över teckningsoptioner till anställda för att kunna leverera aktier inom ramen för ett personaloptionsprogram, dels om det underlåter att utnyttja teckningsoptioner avseende egna aktier.

Rättslig reglering m.m.

10. I 15 kap. 1 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229) anges att ersättningar för varor, tjänster och inventarier, avkastning av tillgångar, kapitalvinster samt alla andra inkomster i näringsverksamheten ska tas upp som intäkt.

11. Av 22 kap. 7 § första stycket framgår att uttag av en tillgång ur en näringsverksamhet ska behandlas som om den avyttras mot en ersättning som motsvarar marknadsvärdet (uttagsbeskattning). Enligt 3 § avses med uttag bl.a. att den skattskyldige överlåter en tillgång utan ersättning eller mot ersättning som understiger marknadsvärdet utan att detta är affärs-mässigt motiverat.

12. Av 11 och 14 kap. aktiebolagslagen (2005:551) framgår att ett sätt att öka antalet aktier i ett aktiebolag är genom emission av teckningsoptioner med åtföljande teckning av nya aktier. En teckningsoption är enligt 11 kap. 4 § en utfästelse som har gjorts av ett aktiebolag om rätt att teckna nya aktier i bolaget mot betalning i pengar.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Teckningsoptionsalternativet (fråga 1)

13. Om en anställd får en tillgång av annat slag än pengar från sin arbetsgivare är utgångspunkten att arbetsgivaren ska beskattas som om tillgången har avyttrats till marknadspris (se t.ex. RÅ 2004 ref. 83). En nyemission av aktier till en anställd leder dock inte till att arbetsgivaren ska ta upp någon inkomst. Att nyemissioner inte beskattas hos det emitterande bolaget beror på att ökningen av bolagets egna kapital vid en nyemission åstadkoms genom tillskott från aktieägarna och inte genom vinster i bolagets verksamhet (RÅ 2000 ref. 68).

14. Om de anställdas förvärv av aktier i bolaget sker genom nyemissionsalternativet ska bolaget således inte beskattas till följd av förvärven. Om bolaget i stället väljer teckningsoptionsalternativet kommer de anställdas aktieförvärv även att innefatta det ledet att de först får teckningsoptioner vilka därefter utnyttjas för förvärv av aktier. Frågan är om detta innebär att bolaget ska beskattas på grund av överföringen av teckningsoptionerna.

15. Att använda teckningsoptioner är ett i aktiebolagslagen anvisat och reglerat förfarande för förvärv av nya aktier. Av lämnade förutsättningar framgår att det enda syftet med bolagets innehav av teckningsoptionerna är att det löpande ska kunna säkerställa leveransen av aktier till de anställda. De anställda kommer vidare inte att kunna använda teckningsoptionerna för något annat ändamål än att omedelbart teckna aktier i bolaget.

16. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening är det skäl som motiverar att en anställds förvärv av aktier genom nyemission inte beskattas hos det emitterande bolaget lika relevant när aktieförvärvet sker enligt det nu beskrivna förfarandet. Det saknas därför anledning att vid beskattningen av bolaget behandla en anställds aktieförvärv enligt teckningsoptionsalternativet på annat sätt än om förvärvet sker genom en regelrätt nyemission. Överföringen av teckningsoptionerna och den efterföljande aktieteckningen bör således ses i ett sammanhang, och behandlas på samma sätt som om bolaget hade emitterat aktier direkt till de anställda.

17. Skatterättsnämndens förhandsbesked avseende fråga 1 ska därmed fastställas.

Nyemissionsalternativet (fråga 2)

18. Om bolaget väljer att leverera aktierna till de anställda enligt nyemissionsalternativet avser bolaget att antingen låta de teckningsoptioner som bolaget redan har tecknat löpa ut eller makulera dem. Skatterättsnämnden har ansett att detta inte innebär att det sker en värdeöverföring från bolaget och att det därmed inte föreligger någon grund för uttagsbeskattning. Högsta förvaltningsdomstolen instämmer i den bedömningen.

19. Skatterättsnämndens förhandsbesked ska således fastställas även avseende fråga 2.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen fastställer Skatterättsnämndens förhandsbesked.

I avgörandet deltog justitieråden *Ståhl*, *Classon* (skiljaktig), *Askersjö*, *von Essen* och *Anderson*. Föredragande var justitiesekreteraren Tobias Andersson.

Justitierådet *Classon* var skiljaktig beträffande svaret på fråga 1 och anförde följande.

1. Enligt lämnade förutsättningar är syftet med den vederlagsfria överlåtelsen av teckningsoptionerna till de anställda, att bolaget löpande ska kunna säkerställa leveransen av aktier till dem.

2. Om en anställd får en tillgång av annat slag än pengar från sin arbetsgivare är utgångspunkten att arbetsgivaren ska beskattas som om tillgången har avyttrats till marknadspris (se t.ex. RÅ 2004 ref. 83). Utgångspunkten för bedömningen i förevarande fall är således att om bolaget överlåter teckningsoptionerna till de anställda ska bolaget beskattas som om dessa tillgångar har avyttrats till marknadspris.

3. I inkomstskattelagen finns för vissa angivna situationer undantag från beskattning. Det finns t.ex. undantag från kapitalvinstbeskattning för aktiebolag vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad om bolaget avyttrar egna aktier eller optioner vars underliggande tillgångar består av egna aktier (48 kap. 6 a §). Något undantag finns dock inte föreskrivet för ett onoterat bolags avyttring av egna teckningsoptioner.

4. Den omständigheten att transaktionen inte beskattas symmetriskt i och med att bolaget blir beskattat medan de anställda – som en följd av

reglerna om personaloptioner i 11 a kap. 5 § inkomstskattelagen – inte kommer att förmånsbeskattas, bör inte påverka bedömningen.

5. Med anledning av Högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD 2020 ref. 39 ändrades 11 a kap. 5 § första stycket inkomstskattelagen så att bestämmelsen numera undantar en anställd från förmånsbeskattning av personaloption om denne utnyttjar optionen för förvärv av en teckningsoption som ger rätt att förvärva en andel i företaget. Det bör framhållas att frågan om arbetsgivarens beskattning när den anställde förvärvar en sådan teckningsoption inte berördes i lagstiftningsärendet (prop. 2021/22:25).

6. I den mån en beskattning av bolaget bedöms motverka syftet med regleringen i 11 a kap. 5 § inkomstskattelagen så får det ankomma på lagstiftaren att överväga om det bör införas ett undantag som möjliggör för ett onoterat bolag att utan skattekonsekvenser säkerställa en efterföljande leverans av aktier genom överlåtelse av teckningsoptioner till anställda.

7. Mot denna bakgrund kan jag inte instämma i majoritetens synsätt och slutsatsen att överföringen av teckningsoptionerna och den efterföljande aktieteckningen bör ses i ett sammanhang och behandlas på samma sätt som om bolaget hade emitterat aktier direkt till de anställda.

8. Svaret på fråga 1 bör alltså ändras i enlighet med det sagda.

Skatterättsnämnden (2022-11-07, Eng, ordförande, Bengtsson, Cejje, Dahlberg, Hammarström, Pettersson och Sundin):

Förhandsbesked

Frågorna 1 och 2: En överföring av teckningsoptionerna till optionsinnehavarna innebär inte att VivoLogica AB ska ta upp en inkomst till beskattning.

Uttagsbeskattning ska inte ske om teckningsoptionerna förfaller och därmed inte utnyttjas för att teckna aktier.

Skatterättsnämndens bedömning

Fråga 1

Frågan är om en inledande överföring av teckningsoptioner enligt teckningsoptionsalternativet med anledning av det optionsprogram som bolagsstämman beslutat om kan föranleda beskattningskonsekvenser för VivoLogica AB (Bolaget).

Det som talar för beskattning är att en överföring ska ske utan att Bolaget erhåller någon ersättning för teckningsoptionerna och att en överföring av en tillgång utan ersättning normalt föranleder uttagsbeskattning. De uttalanden och de resonemang som tidigare gjorts i samband med bedömningen av ett företags överlåtelse av egeninnehavda aktier till anställda visar att uttagsbeskattning som regel också ska ske i situationer av förmånsbeskattning (se RÅ 2004 ref. 83).

I förevarande fall är emellertid utgångspunkten att någon förmånsbeskattning inte blir aktuell på grund av de särskilda bestämmelserna i 11 a kap. Vidare måste beaktas att överföringen av teckningsoptionerna ska ske som ett inledande steg i ett förfarande som i praxis bedömts och

accepterats (HFD 2020 ref. 39). Detta trots att förfarandet med en inledande överföring av teckningsoptioner inte omnämndes i samband med lagstiftningsarbetet (prop. 2017/18:1).

Skatterättsnämnden konstaterade vid sin prövning att om ett sådant förfarande inte skulle omfattas av regleringen skulle bestämmelserna bli mycket svåra att tillämpa för just de företag som de riktar sig till, dvs. onoterade företag. Detta eftersom den aktiebolagsrättsliga regleringen inte tillåter sådana företag att säkra den framtida leveransen av aktier till optionsinnehavaren genom att inneha egna aktier.

Detta synsätt har visserligen inte uttryckligen berörts i Högsta förvaltningsdomstolens domskäl men bedömningen utgår trots allt från den aktiebolagsrättsliga situation som onoterade företag befinner sig i och beaktar lagstiftningens syfte. Av den anledningen bör enligt Skatterättsnämndens mening motsvarande konstaterande kunna göra sig gällande beträffande den frågan som nu är aktuell med närmast identiska omständigheter. En beskattning av Bolaget skulle vid sådana förhållanden strida mot lagstiftningens syften.

Det ovan anförda innebär att en överföring av teckningsoptioner enligt det förfarande som gäller vid teckningsoptionsalternativet inte medför att Bolaget ska ta upp någon inkomst till beskattning.

Fråga 2

För det fall Bolaget väljer leverans av aktier enligt nyemissionsalternativet kommer de 230 000 teckningsoptionerna som sedan tidigare emitterats att löpa ut utan att de nyttjas, alternativt makuleras.

Såsom parterna funnit kommer en sådan underlåtenhet att nyttja teckningsoptionerna inte innebära att det sker någon värdeöverföring från Bolaget. Eftersom Bolagets ekonomiska ställning blir oförändrad och då någon annan inte heller berikas genom förfarandet föreligger inte någon grund för uttagsbeskattning.